

Predarea limbii franceze prin intermediul tehnicilor teatrale în cadrul nonformal

Luminița PÎRLEA

Master interdisciplinar Ped-ArtE,
UNATC – Universitatea din București, România
lp.edludis@gmail.com

Abstract: Teaching foreign languages in the traditional educational system of Romania is a subject that has raised and continues to raise interest in what concerns the lack of motivation for students to learn and deepen a foreign language in classroom. Despite the efforts that are made in order to improve the formal learning process through the implementation of new teaching methods, foreign languages are still assimilated with difficulty and practiced in reduced number. French is a foreign language that is studied in Romania since primary school. However most students encounter difficulties in learning this language from the very beginning so that they end up not deepening the information given and maintaining the same level of training even in middle school or high school. Seeing the fact that, nowadays, students need a surplus that can motivate them to improve the level of a foreign language such as French and practice the language itself, our goal is to interfere in the learning process of students from middle school and highschool by proposing a series of theatrical techniques in the non-formal setting that can encourage verbal communication in French and can improve students's level of preparation and the results in this discipline.

Keywords: French language, theatrical techniques, improvisation, theatre games, communication, multiple intelligences, nonformal.

Sommaire: L'enseignement des langues étrangères dans le système éducatif traditionnel de Roumanie constitue un sujet qui a suscité et continue de susciter l'intérêt en ce qui concerne le manque de motivation des élèves pour apprendre et approfondir les connaissances d'une langue étrangère. Bien que des efforts soient faits dans le but d'améliorer le processus d'apprentissage dans le cadre formel par la mise en oeuvre de nouvelles méthodes d'enseignement, les langues étrangères sont encore assimilées avec difficulté et pratiquées en nombre réduit. Le français est une langue étrangère étudiée dans le cadre formel depuis l'école primaire. Cependant, la plupart des élèves ont du mal à apprendre la langue dès le début et pour cette raison ils arrivent à ne pas approfondir les informations transmises, gardant le même niveau de formation qu'au début, même à l'école secondaire ou au lycée. Étant donné qu'à présent les élèves ont besoin d'un surplus qui suscite leur intérêt dans l'approfondissement des connaissances

d'une langue étrangère comme le français et dans la pratique de la langue elle-même, notre but est d'intervenir dans le processus d'apprentissage des élèves de l'école secondaire et du lycée, en proposant une série de techniques théâtrales dans le cadre nonformel qui peuvent favoriser la communication orale en français, en classe, et qui peuvent améliorer le niveau de préparation et les résultats des élèves à cette matière.

Mots clés: *langue française, techniques théâtrales, improvisation, jeux de théâtre, communication, intelligences multiples, non formel.*

Teatrul ca reprezentare a vieții, sub accepțiunea sa mimetică a lumii, a fost definit încă de la începuturi ca o oglindă a lumii prin care s-a urmărit reflectarea imaginii societății și favorizarea transformării ei.

De-a lungul timpului, teatrul s-a afirmat sub diferite forme, astfel că, deși pentru unii această artă poate fi privită, în prezent, ca o formă de amuzament și de deconectare de la problemele actuale ale societății, pentru alții ea își menține funcția de transformare a lumii, răspunzând nevoilor actorilor societății. Fie ca teatru realist, fie ca teatru politic, fie ca teatru terapeutic, fie ca teatru documentar ș.a., teatrul a continuat atât de mult să se dezvolte, întrucât, începând cu a doua jumătate a secolului XX, teatrul a fost regândit ca un mod de acționare în favoarea societății.

Augusto Boal, regizor de teatru brazilian, introduce noțiunile de teatru al oprimaților și teatru forum, explicând în cartea sa, *Jocuri pentru actori și non-actori, teatrul oprimaților în practică* (1997), că „toate ființele umane sunt actori (ei acționează!) și spectatori (ei observă)” (p. 13). Prin aceasta, Boal propune o abordare originală a teatrului, intervenind în realitatea societății prin trezirea conștiinței spectatorilor care devin protagoniști ai acțiunii sau „spect-actori”, după cum îi denumeste acest fondator al teatrului oprimaților.

Tot în aceeași perioadă, în țări precum Anglia, SUA, Canada și Australia, teatrul se afirmă sub conceptul de „teatru în educație”, pe scurt TIE (Theater in Education), care se dorește a fi un domeniu interdisciplinar ce include nu numai scopuri și tehnici artistice, ci și pedagogice și terapeutice (Landy, 1982, p. 3).

Viola Spolin, formatoare de teatru pedagogic, actriță și regizoare de origine americană, se numără printre cei care au introdus teatrul în educație, urmărind atât dezvoltarea artistică, cât și cea personală a copiilor și a tinerilor, prin crearea metodei jocurilor teatrale reunite în lucrarea sa intitulată *Improvizatie pentru teatru, manual de tehnici pedagogice*.

Conceptul teatrului în educație a devenit curând un curent prin care tehnicile teatrale au fost implementate în școli, în scopuri pedagogice. Ideea s-a răspândit și în alte țări, teatrul devenind un instrument de învățare a mai multor discipline, printre care și limbile străine.

În Franța, teatrul a început să fie folosit ca o artă de predare și învățare a limbii franceze ca limbă străină (FLE-français langue étrangère) începând cu sfârșitul secolului al XX-lea, iar actualmente, printre cei care au inițiat acest concept sub diverse abordări, se numără, în mod special, Adrien Payet, inițiatorul unei noi metodologii pedagogice ce include o serie de activități teatrale utile în învățarea și aprofundarea limbii franceze ca limbă străină la clasă.

Prin modul lui de abordare a teatrului, Adrien Payet contribuie la o nouă definiție a teatrului din perspectiva comunicării verbale și non-verbale, astfel că pentru el (2010) „teatrul este un instrument adaptat, în mod deosebit, pentru a stabili legătura dintre expresia orală și cea corporală” (p. 16), legătură ce optimizează comunicarea într-o limbă străină.

Prin afirmația lui Payet, putem spune că teatrul este o artă vie (un art vivant) așa cum și limba străină se dorește a fi o limbă vie (une langue vivante). Atât teatrul, cât și limba fac apel la corp, la limbajul corporal pentru ca un mesaj să capete valoare.

Conform cu Mégrier (1994), teatrul reprezintă „arta comunicării” (p. 7), permițând exprimarea și dezvoltarea unor idei prin emoții multiple. De aceea considerăm că această artă a comunicării reprezintă instrumentul cel mai potrivit în practicarea și aprofundarea unei limbi străine, fiind, de altfel, o artă completă ce încorporează și alte arte precum dansul, muzica, literatura, fotografia, cântecul ș.a.

În urma parcurgerii succinte a unor teorii ale limbajului, este important să precizăm faptul că în învățarea unei limbi străine, în cazul nostru a limbii franceze, accentul trebuie pus nu numai pe limbă, pe structura lingvistică a limbii, ci și pe comunicarea propriu-zisă.

În articolul său intitulat, *Teatrul ca artă în învățarea limbii străine*, Schmidt îl citează pe Boris Cyrulnik, neurolog de origine franceză, care afirmă că „înainte de a vorbi, trebuie să iubești. Pentru a învăța o limbă nu trebuie doar să asimilezi sunete, cuvinte, reguli, trebuie de asemenea să dobândești un mod de a traduce sentimentele.”¹ Limbajul în sine nu se rezumă doar la un sistem de semne verbale, ci el include, de asemenea, și un sistem de semne non-verbale ce țin de gesturi, mimică, postură și care pot exprima emoții, căci după cum constată Kristin Liklater (citată în Ciocșirescu, 2017), comunicarea „dirijează un cvartet, bine echilibrat, de emoție, intelect, corp și voce” (p. 22). Prin dimensiunea sa ludică și artistică, teatrul este o disciplină care ne învață să iubim și să comunicăm atât non-verbal, cât și verbal.

Limba franceză poate deveni vie, plăcută și utilă atât în procesul de instruire, cât și în viața socială dacă metodele de predare alese în cadrul formal și nonformal sunt metode care fac apel la acțiune într-o perspectivă ludică și creativă. Magda Jianu (2018) afirmă

că „jocul didactic este una din metodele de predare-învățare-evaluare, la care apelează toate disciplinele, fiind, după majoritatea pedagogilor, cea mai eficientă din punctul de vedere al efectelor obținute” (p. 4). De altfel, ea explică faptul că jocul „constituie o acțiune naturală, care-l însoțește pe om de la naștere, prima formă de învățare, în care copilul se implică instinctiv, fiind tocmai jocul” (p. 3).

Pentru ca învățarea și aprofundarea unei discipline ca limba franceză să fie atractivă și eficientă este deci nevoie, printre multe alte metode didactice, de o metodă inovativă care să producă plăcere în comunicarea ulterioară a acestei limbi. Jocul teatral poate fi acel joc didactic despre care vorbește Magda Jianu ca metodă eficientă ce se poate aplica în învățarea limbii franceze, căci acesta implică simțurile, emoțiile, intelectul, expresia fizică și poate favoriza dezvoltarea unor aptitudini și capacități comunicaționale la subiecți de toate vârstele.

În lucrarea sa, *Didactica magna*, Comenius (1970) abordează „metoda limbilor”, afirmând că „studiul limbilor trebuie să meargă paralel cu cel al lucrurilor și în special în tinerețe, pentru ca să se învețe cineva să înțeleagă și să exprime tot atâta material ca și cel lingvistic” (p. 105). Metoda limbilor despre care ne vorbește Comenius, presupune deci un mod de proiectare a învățării ce pornește de la concret. În opinia lui, cuvintele nu pot fi înțelese și asimilate independent de lucruri, ci în paralel cu reprezentarea fizică a lucrurilor.

Ținând cont de perioadele de dezvoltare cognitivă a copilului abordate de Piaget (2017, pp. 14-15), metoda limbilor menționată de Comenius ar putea fi aplicată în mod special copiilor cu vârste între 2 și 12 ani, adică în perioada pre-operațională și în perioada operațiilor intelectuale concrete. Având în vedere că eșantionul căruia noi am ales să ne adresăm în activitatea de instruire cuprinde subiecți cu vârste între 12 și 17 ani, adică elevi din ciclul gimnazial și de liceu aflați în perioada adolescenței, este de dorit ca tehnicile și metodele de predare a unei limbi străine să

1 https://www.persee.fr/doc/AsPDF/spira_0994-3722_2006_num_38_1_1272.pdf

fie adaptate stadiului de dezvoltare cognitivă specific acestei perioade.

Conform lui Piaget (2017), perioada adolescenței reprezintă perioada operațiilor formale. Astfel el menționează că după vârsta de 11-12 ani gândirea formală devine posibilă, operațiile logice începând să fie transpuse „din planul manipulării concrete pe planul exclusiv al ideilor, exprimate într-un limbaj oarecare (limbajul cuvintelor sau cel al simbolurilor matematice etc.), dar nu cu ajutorul percepției și experienței” (pp. 88-89). În alți termeni, elevii aflați în stadiul operațiilor formale dispun deja de capacitatea de înțelegere a realului, astfel că ei sunt capabili să opereze cu ideea posibilului, a ipotezelor. În această perioadă se face deci trecerea de la gândirea concretă la gândirea abstractă sau ipotetico-deductivă, ceea ce înseamnă că subiecții sunt capabili „să deducă concluzii din pure ipoteze, nu doar dintr-o observație reală” (p. 89).

Înțegem deci că, în perioada adolescenței, elevii pot formula ipoteze, propoziții sau enunțuri verbale fără a mai apela la obiecte și situații reale. Așadar, ținând cont de caracteristicile specifice perioadei operațiilor intelectuale abstracte în care este încadrată adolescența, o limbă străină poate fi asimilată, nu numai prin metoda limbilor descrisă de Comenius, pornind de la concret, ci și prin alte metode și tehnici ce urmăresc dobândirea competenței comunicative și dezvoltarea competențelor lingvistice ale elevilor.

Howard Gardner (în Knud, 2014), profesor la Universitatea Harvard, susține că „datorită fondului biologic și cultural, istoricului personal și experiențelor idiosincrasice, mintea fiecărui elev este diferită, elevii având diferite calități, interese și modele de procesare a informației” (p. 193). Pornind de la această constatare ce ține de diferențele individuale dintre elevi, Gardner redefineste conceptul de inteligență umană, dezvoltând o nouă teorie pe care el o numește teoria inteligențelor multiple (TIM). În opinia lui Gardner (apud Petrescu, 2012), „inteligența nu se exprimă printr-o singură trăsătură, ci printr-un evantai de aptitudini

derivate din mai multe discipline” (p. 76). Astfel, el distinge 9 tipuri de inteligență:

1. *Inteligența verbală/lingvistică* (capacitatea de a utiliza limbajul ca mijloc de exprimare);
2. *Inteligența logico-matematică* (capacitatea de observație, analiză și deducție);
3. *Inteligența corporală/kinestezică* (capacitatea de a rezolva probleme sau de a produce rezultate cu ajutorul corpului);
4. *Inteligența intrapersonală* (capacitate de introspecție, de autocunoaștere analitică și critică);
5. *Inteligența interpersonală* (capacitate de a-i înțelege și motiva pe cei din jur, de a gestiona conflictele);
6. *Inteligența muzicală/ritmică* (capacitatea de a utiliza muzica, ritmul ca pe un mijloc de exprimare);
7. *Inteligența vizuală/spațială* (capacitatea de a-și construi o reprezentare mentală în spațiu);
8. *Inteligența naturalistă* (capacitatea de a observa fenomenele naturale pentru a învăța conceptele, abilitatea de a organiza, selecționa și regrupa);
9. *Inteligența existențială* (capacitatea de a exprima și analiza întrebări existențiale precum: Cine suntem noi? De ce suntem aici?). (Gardner apud Petrescu, 2012, p. 77)

Prin prisma celor nouă inteligențe enumerate mai sus, remarcăm că învățarea este percepută la nivel holistic și nu limitată ca o activitate pur cognitivă. Teoria lui Gardner (apud Petrescu, 2012) propune astfel „*un model de personalitate multidimensională care își dezvoltă nu numai abilitățile cognitive, ci și partea artistică, fizică și chiar spirituală*” (p. 77).

Dacă ar fi să ținem cont de tehnicile teatrale pe care noi ne propunem să le aplicăm în procesul de predare a limbii franceze, cu scopul de a stimula comunicarea orală în această limbă și de a ameliora nivelul de limbă, teoria inteligențelor multiple poate fi destul de utilă în atingerea scopului urmărit. Printr-o combinație adecvată de exerciții și jocuri teatrale, elevii pot dezvolta nu numai capacități cognitive, ci și capacități afective, sociale și artistice.

Tehnicile teatrale

În general, în activitatea de instruire se iau în calcul o serie de strategii, metode, tehnici și procedee, pentru ca un conținut să fie receptat și practicat cu ușurință. Tehnicile teatrale sunt tehnici care depind de folosirea unei metodologii în care sunt incluse, de altfel, anumite metode și procedee de învățare.

Din punct de vedere al didacticii limbii franceze, distingem patru tipuri generale de metode:

1. Metoda tradițională care face recurs la traducere și folosește material scris;
2. Metoda directă al cărei obiectiv este ca elevul să vorbească direct în limba franceză fără a se mai face recurs la traducere;
3. Metoda audio-orală și audio-vizuală care este centrată pe dezvoltarea competenței orale a elevului într-o situație de comunicare în care se poate folosi un suport tehnic;
4. Metoda fondată pe abordarea comunicativă sau acțională care face apel la inteligența și la creativitatea elevului, vizând dezvoltarea competenței comunicative a acestuia și care pune accent pe noțiuni precum interacțiune și interdisciplinaritate (Robert, 2008, p. 132).

Pe lângă aceste patru metode generale, precizăm că, în activitatea de instruire și în mod special în acțiunea de predare, există o varietate de metode precum: demonstrația, explicația, exercițiul, observația, lectura la care se face apel în atingerea unor obiective prin tehnicile teatrale. În plus față de aceste metode, menționăm o metodă esențială care predomină în practica tehnicilor teatrale și care, de asemenea, ajută la asimilarea și aprofundarea unei limbi străine și anume *repetiția*, metodă care, în opinia lui Martinez (1996), asigură „memorarea, corectarea fonetică și fixarea informației de către elev” (p. 65).

Din perspectiva teatrului, Marie-Noëlle Cocton numește tehnică teatrală tot ceea ce ține de psihodramaturgie, simulare și joc de rol.²

În opinia creatoarei jocurilor teatrale – Viola Spolin (2014) – „*tehnicele teatrului sunt, de fapt, tehnicile comunicării*” (p. 24). Printr-o analiză mai aprofundată a manualului de tehnici pedagogice *Improvizație pentru teatru*, ne dăm seama că tehnicile comunicării despre care Spolin vorbește se exersează concret printr-o serie de jocuri și exerciții teatrale ce angajează atât atenția, concentrarea, energia, imaginația, elementul intuitiv, gândirea rapidă, alegerea spontană, promptitudinea mișcărilor, cât și vorbirea orală și expresivitatea corporală.

Într-un interviu ce ne-a fost acordat în Franța, Brigitte Joinnault, profesor universitar de teatru practic la Universitatea din Nisa, Sophia Antipolis, distinge trei dimensiuni ale tehnicilor teatrale: dimensiunea ludică bazată pe joc, dimensiunea sonoră a unei limbi și dimensiunea ascultării: „Teatrul este o artă a ascultării limbii. Tot ceea ce este inclus în practică face conexiune, unește corpul și limba. Tot ceea ce unește corpul și limba poate fi uneori mut. Și este exact ceea ce am scris despre pre-expresivitate, în articolul pe care l-ați citit. Exerciții ritmice, tot ceea ce lucrează auzul, în general. Apoi, în mod deosebit, este tot ceea ce ține de ascultarea limbii. Ascultarea, imitația, resimțirea muzicii unei limbi, toate acestea sunt practice, după părerea mea. Este foarte important! Și cred că este vorba și de dimensiunea ludică a practicii. Poate exista o dimensiune ludică în practicile artistice, în inițierea practicilor artistice, oricare ar fi ele. Tot ceea ce este încurajator este mai ales puterea jocului, mai degrabă decât cea a teatrului. Mai precis, dacă jocul este motivant, acesta stimulează interesul. Te poate ajuta să mergi mai departe, să îți asumi riscuri și să ai dorința de a progresa. Iată! Distingem trei dimensiuni, aceea a ascultării și a atenției, în general prezența, aceea a jocului și apoi dimensiunea sonoră, care este o artă a vorbirii, o artă a sunetului, lucrul cu sunetul limbii. Limba înseamnă să transmiți muzică, să transmiți un raport muzical expresiei.

2 https://explore.rero.ch/fr_CH/ge/result?submit=&fd=any&pr=contains&ex=0&so=rank&se=L%27improvisation%3A+une+invitation+%C3%A0+voyager+en+classe+de+FLE

Această dimensiune este în mod normal foarte prezentă la teatru.”³

Tehnicile teatrale includ, pe de o parte, tehnici ce țin de simulare⁴, de jocul de improvizație, de jocul de rol și de jocul dramatic, iar pe de altă parte, ele constau în exerciții ce țin de relaxare, de respirație, de dicție și voce și în jocuri dinamice ce antrenează memoria, atenția, concentrarea, ascultarea și imaginația. Toate aceste tehnici sunt, după cum afirmă Viola Spolin, tehnici ale comunicării.

Având în vedere că scopul nostru este să dăm viață unei discipline precum limba franceză prin stimularea vorbirii în această limbă de către elevi, vom da ca exemple o serie de tehnici, adică exerciții și jocuri ce pornesc după cum afirmă Payet (2010), „de la gest la vorbire”, „de la jocuri gestuale la exprimarea orală” (pp. 16-17).

Așadar, ca exemple de tehnici teatrale ce țin de didactica limbii franceze avem:

1. Exerciții de voce și dicție

- a) Amplificarea volumului sonor folosind vocalele simple : A, E, I, O, U, vocalele compuse: ai [é], au [ô], eu [ju], ou [u], oui [wi] și vocalele nazale: an, am, en, em, in, im, on, om, un, um.
- b) Emiterea vocalelor și a consoanelor pe diferite tonuri (lent, rapid, urlând, în șoaptă, cântând), folosind apoi interjecții și onomatopee: Ah! Eh! Oh! Ha! Hé! Hi! Hue! Ohé! Aïe! Ouille! Ouf! Berk! Bof! Flic flac! Paf! Patati Patata! Sniff! Zou!

3 Interviu cu Brigitte Joinnault - profesor universitar de teatru practic la Universitatea din Nisa, Sophia Antipolis, Franța, Facultatea de Litere, Arte și Științe Umane, Campus Carlone, 04/04/2019

4 O precizare necesară: denumirea de „simulare” dedicată de didacticieni unui anumit tip de exerciții de improvizație pentru că, prin simulare, creează condițiile unei experiențe similare cu realitatea, nu este acceptată de profesorii de arta actorului care consideră aceste jocuri mai degrabă de „implicare” autentică, aici și acum, într-o situație dată, precizând totodată că rezultatul este nu numai veridic, ci și real, o experiență concretă, obiectivă, deci verificabilă. (n. ed.)

- c) Inspirație și expirație pe diferite silabe: Ma, Me, Mi, Mo, Mu, Ra, Re, Ri, Ro, Ru etc.
- d) Pronunțarea unor cuvinte: MAMAN, MIRACLE, MIRIFIQUE, punând accent pe consoane pentru rezonarea silabelor (Morrisson, 2014 : 20-21, trad. ns.).
- e) Pronunțare lentă și rapidă, apoi cu diferite emoții, a expresiilor și frazelor:
„Panier-piano”;
„Fraises fraîches, fraîches fraises”;
„Ton thé t’a t-il ôté ta toux”;
„Un bon chasseur sait chasser sans son chien”
„Les chemises et les chaussettes de l’archiduchesse sont-elles sèches ou archi-sèches” ;
„Si six scies scient six cyprès ; six cent six scies scient six cent six cyprès”. (Choque, 2012 : 24-25, trad. ns.).

Exercices de voix et de diction

- a) L’amplification du volume sonore en utilisant les voyelles simples: A, E, I, O, U, les voyelles composées: ai [é], au [ô], eu [ju], ou [u], oui [wi] et les voyelles nasales: an, am, en, em, in, im, on, om, un, um.
- b) Émettre des voyelles et des consonnes sur différents tons (lent, rapide, en hurlant, en chuchotant, en chantant), en utilisant ensuite des interjections et des onomatopées: Ah! Eh! Oh! Ha! Hé! Hi! Hue! Ohé! Aïe! Ouille! Ouf! Berk! Bof! Flic flac! Paf! Patati Patata! Sniff! Zou!
- c) Inspiration et expiration sur différents syllabes: Ma, Me, Mi, Mo, Mu, Ra, Re, Ri, Ro, Ru etc.
- d) La prononciation de certains mots: MAMAN, MIRACLE, MIRIFIQUE, en mettant l’accent sur la résonance des syllabes (Morrisson, 2014 : 20-21).
- e) Prononciation lente et rapide, ensuite avec des émotions différentes des virelangues:
„Panier-piano”;
„Fraises fraîches, fraîches fraises”;

„Ton thé t’a t-il ôté ta toux”;

„Un bon chasseur sait chasser sans son chien”;

„Les chemises et les chaussettes de l’archiduchesse sont-elles sèches ou archi-sèches”;

„Si six scies scient six cyprès; six cent six scies scient six cent six cyprès”. (Choque, 2012: 24-25).

2. Exercițiu senzorial cu 3 obiecte: un parfum, un fruct, un obiect aleatoriu (apud Mihaela Bețiu, cursul Joc și improvizație teatrală)

Jucătorii au la dispoziție un parfum, un fruct și pot alege și un obiect din cele ce se află în spațiul de lucru și au 5 minute ca să studieze real aceste obiecte. În următoarele 5 minute fiecare, pe rând, va descrie (în limba franceză, în cazul nostru) cât mai detaliat obiectul respectiv, analizându-l verbal din punctul de vedere al texturii, culorii, mirosului, gustului, pipăitului etc.

Exercice sensoriel avec 3 objets: un parfum, un fruit, un objet aléatoire (apud Mihaela Bețiu, cours Jeu et improvisation théâtrale)

Les joueurs ont à leur disposition un parfum, un fruit et quelques objets éparpillés dans l’espace de travail dont ils peuvent en choisir un, et ils ont 5 minutes pour étudier réellement ces objets. Dans les prochaines 5 minutes, chacun, à son tour, décrira (en français, dans notre cas), avec le plus de détails possible, l’objet choisi, en l’analysant verbalement du point de vue de la texture, de la couleur, de l’odorat, du goût, du toucher etc.

3. La déclaration (Declarația) – joc de prezență scenică și liberă expresie.

În cerc, fiecare salută, își spune numele și își declară pasiunile în limba franceză.

Participanții formează un cerc. Fiecare, pe rând, se prezintă. Cel care începe primul, din propria inițiativă, face un pas înainte către

mijlocul cercului, își fixează privirea către un partener din fața lui și îi adresează un salut: „Bonjour!”, „Salut!” sau „Coucou!”. Apoi își întoarce privirea către un alt membru al cercului, spunându-i: „Je m’appelle...”. În final, își mută privirea către o a treia persoană căreia îi declară: „J’aime...”, alegând o pasiune oarecare (ciocolata, muzica, vacanțele, animalele etc.). După aceea revine la locul lui din cerc, fiind urmat de un alt membru al cercului ce preia jocul și tot așa. (Lambert, 2010: 27, trad. ns.).

La déclaration – jeu de présence scénique et de prise de parole.

En cercle, chacun salue, se nomme, et déclare ses passions en français.

Les participants sont disposés en cercle. Chacun, à tour de rôle, se présente. Celui qui commence le premier, volontairement, s’avance d’un pas, vers le milieu du cercle, donne le regard au partenaire qui se trouve en face et lui adresse un «Bonjour!», «Salut!» ou «Coucou!». Il tourne ensuite son regard vers un autre membre du cercle et lui dit: «Je m’appelle...». Au final, il se tourne vers une troisième personne, lui donne le regard et lui déclare: «J’aime...», en choisissant n’importe quelle passion (le chocolat, la musique, les vacances, les animaux etc.). Après cela il reprend sa place dans le cercle, étant suivi par un autre membre du cercle qui reprend le jeu et ainsi de suite. (Lambert, 2010: 27).

4. Când o să plec în California

Joc în cerc, pe echipe de 10-12 jucători. În prima parte a jocului, primul jucător zice: „Când o să plec în California, o să-mi iau zmeul” (sau orice alt obiect). Al doilea jucător zice: „Când o să plec în California, o să-mi iau zmeul și pălăria.” Al treilea își ia zmeul, pălăria și adaugă un nou obiect. Jucătorul care greșește iese din joc și jocul continuă până când rămâne unul singur.

A doua parte a jocului, se joacă la fel, dar cu o nouă serie de obiecte ce vor fi fizicizate: în loc ca jucătorul să zică „o să-mi iau pantofii”, el își pune pantofii (invizibili). Următorul repetă acțiunea

sa și adaugă un nou obiect – spre exemplu cântă la un flaut. Și jocul continuă tot așa, non-verbal. (Spolin, 2014: 60, trad. Mihaela Bețiu).

Lorsque je partirai en Californie

Jeu en cercle, par équipes de 10 à 12 joueurs. Dans la première partie du jeu, le premier joueur dit : « Lorsque je partirai en Californie, je prendrai mon cerf-volant » (ou tout autre objet). Le deuxième joueur dit : « Lorsque je partirai en Californie, je prendrai mon cerf-volant et mon chapeau ». Le troisième prend son cerf-volant, le chapeau et ajoute un nouvel objet. Le joueur qui se trompe, sort du jeu et le jeu continue jusqu'à ce qu'il y reste un seul joueur.

Dans la deuxième partie du jeu, on joue de la même façon, mais avec une nouvelle série d'objets qui seront physicalisés : au lieu de dire « je prendrai mes souliers », le joueur met ses souliers (invisibles). Le suivant répète l'action et ajoute un nouvel objet - par exemple, il fait semblant de jouer à la flûte. Et le jeu continue ainsi de suite, sans parole.

(Spolin, 2014: 60, trad. Mihaela Bețiu).

5. „L'arrêt de bus” (Stația de autobuz) (sau orice alt Spațiu comun, interior sau exterior)

Tip: Scenă non-verbală și apoi verbală.

Nivel: B1

Obiectiv pedagogic: interacționare firească, ca în viața cotidiană

Obiectiv personal: existența firească într-un spațiu, așteptând autobuzul

Durată: 5 minute maxim

Timp de pregătire: 2 minute

Participare în grup: toți cei prezenți

Material: accesorii care vor fi alese pe principiul necesității (geantă, haină etc.)

Desfășurarea acțiunii: Participanții la exercițiu așteaptă autobuzul. Acesta este în întârziere. Scena începe cu o singură persoană, apoi ceilalți participanți sosesc progresiv. Fiecare așteaptă în funcție de *Ce* are de făcut, *De unde* vine, *Încotro* se îndreaptă, fără să interacționeze cu grupul. *Cine* este? El însuși într-o situație pentru care optează.

Odată instalați, participanții pot interacționa adăugând limbajul verbal. (atunci apare de cele mai multe ori și *De ce*-ul: De ce sunt aici și cu ce scop vorbesc sau cu ce scop am plecat etc.)

„L'arrêt de bus” (ou n'importe quel autre espace commun, intérieur ou extérieur)

Type: scène non verbale puis parlée

Niveau: B1

Objectif pédagogique: interagir naturellement comme dans la vie quotidienne

Objectif personnel: l'existence naturelle dans un espace, en attendant le bus

Durée scène: 5 minutes maximum

Temps de préparation: 2 minutes

Participation en groupe: tous les participants présents

Matériel: accessoires qui seront choisis sur le principe de la nécessité (sac, manteau etc.)

Déroulement: Les participants à l'exercice attendent le bus. Ce dernier est en retard. La scène commence avec une seule personne, les autres arrivent ensuite progressivement. Chacun attend en fonction de *Ce* Qu'il a à faire, *D'où* il vient, *Où* il va, sans interagir avec le groupe. Une fois installés, les participants peuvent interagir en ajoutant le langage verbal (c'est à ce moment-là qu'il apparaît aussi, la plupart du temps, le *Pourquoi*: Pourquoi je suis ici, dans quel but je parle, avec quel but je suis parti, etc.).

Acest ultim exemplu reprezintă unul dintre cele mai utile exerciții pentru stimularea comunicării în limba franceză. Fiindcă nu se bazează pe o suită de replici scrise dinainte, pentru că se evită intrarea „într-un personaj”, interpretarea sau jucarea unui rol (conform unui șablon sau unei preconcepții), iar elevii trebuie să se pună pur și simplu în situația respectivă („Ce-ar fi dacă?”), ei capătă în mod vizibil încredere în sine și acționează firesc. Când cuvântul devine necesar, ei vor comunica în limitele adevărului și necesității, fără să demonstreze sau să sublinieze, iar situațiile pot genera alte situații și, dând frâu liber imaginației, se naște cu adevărat un material improvizat, unic și irepetabil.

Referințe bibliografice:

1. ALIX, Christophe et al. (2013) *Didactique du français langue étrangère par la pratique théâtrale*, Université de Savoie, Savoie
2. BOAL, Augusto (1997) *Jeux pour acteurs et non-acteurs, pratique du théâtre de l'opprimé*, La Découverte/Poche, Paris
3. CHOQUE, Jacques (2012) *Le grand guide de l'expression corporelle pour les enfants*, Éditions de la traverse, Nice
4. CIOCȘIRESCU, Thomas (2017) *Curs de vorbire pentru actori și formatori*, UNATC Press, București
5. COMENIUS, Jan Amos (1970) *Didactica magna*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
6. JIANU, Magda et al. (2018) *Gramatica prin jocuri teatrale*, UNATC Press, București
7. MARTINEZ, Pierre (1996) *La didactique des langues étrangères*, Presses Universitaires de France, Paris
8. MÉGRIER, Alain Héril-Dominique (1994) *Entraînement théâtral pour les adolescents, expression corporelle et développement de la personnalité, à partir de 15 ans*, Éditions Retz, Paris
9. MORRISSON, Catherine (2014) *35 exercices d'initiation au théâtre. Volume II : la voix, le jeu*, Actes Sud Junior, Arles
10. PAYET, Adrien (2010) *Activités théâtrales en classe de langue*, CLE International, Paris
11. PETRESCU, Cristina Anca (2012) *Formarea profesorului de limbi străine din învățământul preșcolar și primar din România – schimbări de paradigmă în contextul profesionalizării*, Editura Universității din București, București
12. PIAGET, Jean (2017) *Șase studii de psihologie*, Ed. Trei, București
13. ROSIER, Jean-Maurice (2002) *La didactique du français*, P.U.F, Paris
14. SPOLIN, Viola (2014) *Improvizație pentru teatru, manual de tehnici pedagogice*, Ediție prescurtată, traducerea și editarea: Mihaela Bețiu, UNATC Press, București

Referințe online:

1. https://explore.rero.ch/fr_CH/ge/result?submit=&fd=any&pr=contains&ex=0&so=rank&se=L%27improvisation%3A+une+invitation+%C3%A0+voyager+en+classe+de+FLE
2. Articol consultat la biblioteca electronică a Universității din Geneva în data de 27.11.2018
3. https://www.persee.fr/docAsPDF/spira_0994-3722_2006_num_38_1_1272.pdf
Articol consultat la București, în data de 14.02.2019

Luminița Pîrlea este absolventă a masterului interdisciplinar *Pedagogii Alternative și Artă Teatrală în Educație*, din cadrul Universității din București în colaborare cu UNATC, și a masterului în *Artele Spectacolului* din cadrul Universității Libere din Bruxelles (Belgia) în colaborare cu Universitatea din Nisa, Sophia Antipolis (Franța). Licențiată în filologie-franceză, engleză, portugheză, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, având o experiență profesională vastă în domeniul educațional și artistic, a coordonat ateliere de dans, teatru și limbi străine (franceză și engleză) pentru copii și adolescenți, atât în Belgia (Rochefort, Bruxelles și De Panne), cât și în România (Școala de vară, Pajura, Librăria Franceză Kyralina și Institutul Francez din București). În prezent, este profesoară de limbă franceză la Institutul Francez din București și fondatoarea proiectului *EdLudis*, în cadrul căruia coordonează ateliere de limbi străine prin activități ludice și artistice.

Luminița Pîrlea is a graduate of the Interdisciplinary Master in Alternative Pedagogies and Theatrical Art in Education, from the University of Bucharest in collaboration with UNATC, and of the Master in Performing Arts from the Free University of Brussels (Belgium) in collaboration with the University of Nice, Sophia Antipolis (France). Holding a BA in Philology – French, English, Portuguese, from the Faculty of Foreign Languages and Literatures (University of Bucharest), with a wide professional experience in the field of education and art, she coordinated dance, theater and foreign languages workshops (French and English) for children and teenagers both in Belgium (Rochefort, Bruxelles and De Panne) and in Romania (Pajura Summer School, Kyralina French Bookstore and French Institute of Bucharest). She is currently French language teacher at the French Institute of Bucharest and the founder of EdLudis project, in which she coordinates foreign languages workshops through playful and artistic activities.

Luminița Pîrlea est diplômée du Master interdisciplinaire, Pédagogies Alternatives et Art Théâtral dans l'Éducation dans le cadre de l'Université de Bucharest en collaboration avec UNATC, et du Master en Arts du Spectacle dans le cadre de l'Université Libre de Bruxelles (Belgique) en collaboration avec l'Université de Nice, Sophia Antipolis (France). Licenciée en philologie-français, anglais et portugais, à la Faculté de Langues et Littératures Étrangères, avec une vaste expérience professionnelle dans le domaine éducationnel et artistique elle a coordonné des ateliers de danse, de théâtre et de langues étrangères (français et anglais) pour enfants et adolescents aussi bien en Belgique (Rochefort, Bruxelles et De Panne) qu'en Roumanie (l'École d'été, Pajura, la Librairie Française Kyralina et l'Institut Français de Bucarest). Actuellement, elle est professeur de langue française à l'Institut Français de Bucarest et fondatrice du projet Edludis, dans le cadre duquel elle coordonne des ateliers de langues étrangères à travers des activités ludiques et artistiques.